

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet

FF press

Za izdavača:
prof. dr. sc. Damir Boras

Urednica:
dr. sc. Sanda Lucija Udier

Recenzenti:
prof. dr. sc. Magdalena Dyras
prof. dr. sc. Jerzy Molas
prof. dr. sc. Ljudmil Spasov

Autori i recenzenti pojedinih tekstova:

prof. dr. sc. Jasna Čapo, recenzirala prof. dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević
prof. dr. sc. Tvrtko Jakovina, recenzirao doc. dr. sc. Hrvoje Klasić
prof. dr. sc. Miljenko Jurković, recenzirao prof. dr. sc. Milan Pelc
doc. dr. sc. Jasna Novak Milić, recenzirala prof. dr. sc. Zrinka Jelaska
prof. dr. sc. Vuk Tvrtko Opačić, recenzirao prof. dr. sc. Zoran Curić
dr. sc. Irena Paulus, recenzirao akademik Stanislav Tuksar
dr. sc. Boško Picula, recenzirao doc. dr. sc. Goran Čular
doc. dr. sc. Marina Protrka Štimec, recenzirao prof. dr. sc. Vinko Brešić
dr. sc. Tomislav Šakić, recenzirao prof. dr. sc. Hrvoje Turković
dr. sc. Sanda Lucija Udier, recenzirao prof. dr. sc. Ivo Pranjković

Likovno-grafičko oblikovanje teksta i naslovnice:
Jurica Puhalović

Izrada geografskih karata:
dr. sc. Ivana Crljenko

© za prvo izdanje Filozofski fakultet, Zagreb, 2014.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 880530

ISBN 978-953-175-514-6

Tisak:
AKD, Zagreb

HRVATSKA NA PRVI POGLED

Udžbenik hrvatske kulture

Uredila Sanda Lucija Udier

 FF press

Zagreb, 2014.

Sadržaj			
Uvodna riječ	6		
Zahvala	7		
GEOGRAFIJA HRVATSKE, Vuk Tvrтко Opačić	8		
Geografski smještaj i položaj Hrvatske u Europi	10		
Prirodno-geografska obilježja	14		
Stanovništvo i naseljenost	28		
Gospodarstvo Hrvatske	38		
HRVATSKA POVIJEST IZMEĐU PERIODIZACIJE I INTERPRETACIJE, Tvrтко Jakovina	50		
Gdje je Hrvatska, gdje žive Hrvati?	52		
<i>Triplex confinium</i>	53		
Seobe i miješanja	58		
Velike cjeline hrvatske povijesti	60		
Stoljeće određenja	73		
POLITIČKI SUSTAV I POLITIKA REPUBLIKE HRVATSKE, Boško Picula	98		
Uvod: 25 godina korjenitih promjena	100		
Demokratska tranzicija i transformacija hrvatskoga društva	101		
Ustav Republike Hrvatske kao pravni temelj hrvatskoga političkog sustava	105		
Zakonodavna vlast: Hrvatski sabor	108		
Izvršna vlast: Predsjednik Republike Hrvatske i Vlada Republike Hrvatske	112		
Sudbena vlast i Ustavni sud Republike Hrvatske	118		
Izbori, izborni modeli i političke stranke u Hrvatskoj	120		
Lokalna i regionalna samouprava	126		
Hrvatska u međunarodnim odnosima i članstvo u Europskoj uniji	127		
HRVATSKI JEZIK NA POČETKU 21. STOLJEĆA, Sanda Lucija Udier	132		
Suvremeni standardni hrvatski jezik	134		
Narječja hrvatskoga jezika i njihov odnos sa standardnim hrvatskim jezikom	144		
Povijesni razvitak hrvatskoga jezika	146		
Hrvatski prema srodnim jezicima	158		
Hrvatski jezik u suvremenoj Europi	159		
HRVATSKA KNJIŽEVNOST: AUTORI I RAZDOBLJA, Marina Protrka Štimec	162		
<i>Iskoni bje slovo</i> – Početci pismenosti i srednjovjekovna književnost	164		
<i>Čovjek kao mjera novoga poretka</i> – Humanizam i renesansa	168		
<i>Životni užitci i čežnja za smrću</i> – Barok i protureformacija	170		
<i>Sapere aude!</i> – Književnost prosvjetiteljstva	172		
<i>Sloboda, subjektivnost i osjećajnost</i> – Romantizam i nacionalni preporod	174		
<i>Dijagnoza društvene stvarnosti</i> – Realizam	177		
<i>Umjetnost je radi umjetnosti!</i> – Simbolizam i moderna	181		
<i>Poetika osporavanja, otpora i prevrednovanja</i> – Avangarda i ostali pravci prve polovice 20. st.	183		
<i>Neka nova živost</i> – Socijalistički realizam i druga moderna	187		
<i>Pastiš, igra i ponavljanje</i> – Postmoderna i suvremeno doba	191		
HRVATSKA TRADICIJSKA KULTURA I IDENTITET NEKAD I DANAS, Jasna Čapo	196		
Raznovrsnost hrvatske tradicijske kulture u vremenu i prostoru	198		
Regionalno bogatstvo hrvatskoga kulturnog prostora	199		
		Povijesni kulturni slojevi i folklorne tradicije	207
		Mijene i tradicija kao baština transponirana u suvremeni život	214
		Hrvatski identitet(i): otvorenost, uključivost, tolerancija	223
		UMJETNIČKA BAŠTINA HRVATSKE, Miljenko Jurković	228
		Hrvatski prostori prije Rimljana	232
		Antika – Grci i Rimljani na istočnome Jadranu	233
		Kasna antika – procvat kršćanske umjetnosti	236
		Predromanika – Hrvatska između dviju velesila	238
		Stoljeće oko tisućite i Hrvatsko Kraljevstvo	246
		Romanika	248
		Gotika	252
		Renesansa	256
		Barok	260
		19. i 20. stoljeće	263
		GLAZBA U HRVATSKOJ, Irena Paulus	270
		Umjetnička glazba	272
		Tradicijska glazba u Hrvatskoj	280
		Popularne inačice tradicijske glazbe	284
		Džez	286
		Šlageri i šansone	289
		Rock, pop i drugi pravci	291
		HRVATSKI FILM IZMEĐU NACIONALIZIRANE I NACIONALNE KINEMATOGRAFIJE, Tomislav Šakić	298
		Dugi početak (1896. – 1941.)	300
		Ugovor s đavlom	307
		Hrvatski film u jugoslavenskoj kinematografiji	312
		Hrvatski film – nacionalni film?	326
		HRVATSKA SVAKIDAŠNJICA, Jasna Novak Milić	336
		Obitelj i djeca	338
		Navike i običaji	341
		Blagdani i praznici	342
		Hrana i piće – kultura jedenja	306
		Obrazovanje	347
		Rad i radni uvjeti	350
		Uvjeti života i životni standard	352
		Stereotipi i predrasude o Hrvatima i Hrvata o drugima	357
		Bilješke o autorima poglavlja	362
		Popis fotografija	366
		Kazalo uputnica na poglavlja	368